Published and distributed under permit (No. 751), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ   РІК XXX.   Число 153.   Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 5. липня, 1922.

VOL. XXX.   No. 153.   Jersey City, N. J., Wednesday, July 5, 1922.   THREE CENTS

СТРАЙК НА ЗЕЛІЗНИЦЯХ ЗАЧАВСЯ І ГОТОВИЙ ПЕРЕМІНИТИСЬ У ЗАГАЛЬНИЙ ЗЕЛІЗНИЧИЙ СТРАЙК В АМЕРИЦІ

ВАШИНГТОН, Д. К., 2. липня. — Вчера рано зачався страйк в зелізничих робітнях на всіх зелізничих лініях.

До страйку виступили всі юнійні робітники, яких число подають на 400,000, а лідери юній навіть на 600,000 до 700,000.

В Ню Йорку тепер страйкує 20,000 зелізничих робітників. На зелізниці Форда — „Дітройт, Толідо енд Аеритон" робітники відмовились страйкувати, кажучи, що Форд не приняв зменьшення платень для них після розпорядку Зелізничої Робітничої Ради.

В понеділок, 3. с. м., в Дітройт, Миш., відбудеться конференція лідерів юній робітників зелізничих шляхів у справі страйку.

Заповідають, що конференція готова заявитись, аби шляхові юнійні робітники прилучились до страйку в зелізничих робітнях і в сей спосіб дали своїм товаришам поміч.

Якщо і шляхові робітники приєднались би до страйку, то страйк стався би загальний і тоді дійсно обняв би 700,000 зелізничих робітників.

СПРАВА ПОЛАГОДИ УГЛЕВОГО СТРАЙКУ В ЗЛУЧ. ДЕРЖАВАХ

ВАШИНГТОН, Д. К., 1. липня. — Нині приняв президент Гардинґ в Білому Домі представників юнійних майнерів і власників копалень. У промові до них президент візвав їх, щоби порозумілись і відновили працю в копальнях, заявляючи, що як вони самі до сього не вспіють дійти, так правительство мусить вмішатись.

ПРАВИТЕЛЬСТВО МАЄ ПЛЯН ДЛЯ ПОКІНЧЕННЯ У ГЛЕВОГО СТРАЙКУ

ВАШИНГТОН, Д. К., 2. липня. — В тутешніх урядових кругах заявляють, що правительство хоче предложити свій плян для полагоди і закінчення углевого страйку.

Переговори в сій справі з юнійними майнерами і власниками копалень має вести міністер торговлі Гувер і міністер праці Дейвис.

СКАНДАЛ З БИСНЕСАМИ „ОПІКУНА ЧУЖИНЕЦЬКОЇ ВЛАСНОСТИ" У ВАШИНГТОНІ З ЧАСУ ВІЙНИ

ВАШИНГТОН, Д. К., 1. липня. — Президент Гардинґ викликав нині сензацію у Вашингтоні своїм листом до опікуна чужинецької власности, Томаса В. Миллера, в якому поручає йому, щоби сейчас відібрав 4,500 німецьких хемічних патентів від „Хемічної Фондації", яка дістала ті патенти вчасі війни від тодішнього Вилсонового „опікуна чужинецької власности" за дуже дешеві гроші.

Виявилась на світло дня така політична подія з часу війни: Вилсонівський „опікун чужинецької власности" Френсис П. Ґарвин уступив зі свого становища, а на його місце прийшов А. Мичел Палмер. Палмер сейчас по обняттю уряду продав дуже дешево хемічні патенти для виробу фарби, які були власностю Німців, новозаснованій компанії під назвою „Хемічна Фондація", якої головою став власне щойно тоді уступивший „опікун чужинецької власности" Френсис П. Ґарвин.

З того часу ся „Фондація" робила на німецьких хемічних патентах великі міліони і її власники богатіли легким коштом, а чужою власностю.

Ся справа була недавно притокою публичного виступу проти сеї „трансакції" з чужою власностю в сенаті.

І власне наслідком сього виступу тепер президент Гардинґ написав лист до теперішнього опікуна чужинецької власности Томаса В. Миллера з домаганнем, щоби відібрав усі чужинецькі химічні патенти від „Хемічної Фондації".

Президент каже в листі, що продах сих патентів показує, що тодішнє американське правительство не сповнило справедливо свого обовязку, який на нього наложено.

Справою відібрання патентів має занятись опікун Миллер і міністер судівництва Догерті.

МЕЙОР МІСТА ПОКИНУВ СВОЄ СТАНОВИЩЕ І БУДЕ ПРОДАВАТИ БАНАНИ

ЯНҐСТАВН, Огайо, 1. липня. — Тому кілька днів заявив, що уступає зі свого становища мейор міста Янґставн, Джордж Л. Овлс, і вніс свою резиґнацію.

Він казав, що уступає, бо публика невдячна за його працю, та що має пів року посадництва доволі на все життє.

Ся його заява викликала жаль серед деяких кругів Янґставнців, котрі вибрали його мейором всупереч волі републіканської і демократичної партії. Публика зібралась громадно коло його дому і по кількох промовах рішено його просити, аби відкликав своє уступленнє.

На окремім засіданню ради олдерменів в суботу явився Овлс і заявив, що він готовий лишитись дальше на свому становищі.

Рада відповіла, що рада би згодитись на се, але що він заявив, що уступає о 12. годині в суботу, а ся година вже минула, отже нема на се ради. Його резиґнацію принято і введено в урядованнє голову ради Виліема Ґріза.

Тоді Овлс вложив перо до кишені камізельки, замкнув бюрко, закурив циґарку і вийшов, усміхаючись.

Справоздавцям ґазет сказав сей богатий чоловік, невдоволений з громадянського становища, що се найщасливійша хвиля в його життю, та що на другу суботу можуть стрінути його на торговиці, де буде продавати банани.

НЕСПОВНЕНИЙ СОН.

До директорів Бронкс Нешенел Бенк в Ню Йорку, з котрого автомобілеві бандити зрабували у второк 3.700 долярів, зголосився в пятницю Ф. Самуел Бойд, пастор муринської методиської церкви, заявляючи їм, що він має певний спосіб на відкриттє краденних гроший. Природно, директори стали слухати, що Мурин має до розказування. Проповідник став розповідати їм про дуже дивний сон, який він мав послідної ночи. Діставши упевненнє, що йому дістанеться надгорода в сумі 500 долярів, як він потрафить відкрити, де заховані крадені гроші, Мурин розповів свій сон. Снилось йому, що гроші находяться в ґумових колах авта, котрого злодії вживали при утечі, а котрий поліція відкрила в однім ґаражу.

Директори зараз зателефонували до поліції і ся вислала двох детективів на слідство. Детективи пішли до ґаражу, оглянули автомобіль, пробували ґуми колес, але не найшли ніяких гроший. Навіжений пророцькими, як він думав, снами проповідник стояв при них весь час їх слідства, а коли полісмени заявили, що гроший в колесах рішучо нема він подякував їм за їх працю і пішов домів, видно тяжко роздумуючи над обманилими снами.

МІЛІОНОВИЙ ПОДАТОК.

Податкові урядники обчисляють, що спадкоємці недавно помершого нафтяра Віліема Рокефелера заплатять податку до Федерального уряду коло 60 міліонів долярів. Маєток небіщика обчисляють на яких 200 міліонів.

ШАЛЯПІН ХОРИЙ.

Телеґрафують з Москви, що відомий московський співак Шаляпін захорів в Петрограді на цукрову хоробу. Родина мається на тій основі старати в большевиків о дозвіл виїзду за границю. Хочуть, щоби вся родина перенеслася на постійний пробуток до Німеччини або до Злучених Держав, де Шаляпін був кілька місяців тому назад на чотиро-місячну концертову туру, щоби підпомогти акції в користь голодуючих в Босії.

ГОРІВЧАНА ФАРМА.

Федеральні прогибіційні урядники з міста Локпорт, Ню Йорк, відкрили, що на фармі Стретона, положеній недалеко від сього міста, находиться велика дестилярня горівки. При ревізії на фармі урядники відкрили горівки на богато тисяч долярів і арештували десятеро душ. Коли урядники приїхали з візитою на фарму, „Фармері" власне точили бочки берега озера Онтеріо, куди їх привезено кораблем з Канади.

ПОМЕР ПО 48 ОПЕРАЦІЯХ.

В Катависса, Па., помер сими днями 28-літний ветеран великої війни Герберт Меккаврті, котрий свого часу служив при 79-ім полку піхоти і в одній битві проти Німців в саму вілю завішення оружа дістав кількадесять куль з німецького машинового кріса. Від того часу він перебував в американських військових шпиталях і переходив цілий ряд операцій. Відбув він їх аж 48, при чому винято з його тіла 18 куль. Аж сими днями покінчив він своє життє, коли з нього витягали одну з послідних куль, оставших в його тілі.

НОВА ДОРОГА.

В середу відбулося в містах Бінґгемтон, Ню Йорк, та Скрентон, Па., урочисте отворенне нової дороги, що лучить оба сі міста. Дорога називається Лакована Трейл.

ЛЬВІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАДАЄ ЗАКОРДОННІ ДОКТОРАТИ.

У вівторок, 6. червня, львівський університет уділив докторати слідуючим закордонним горожанам:

Кардинал Мерсіє, архиєпископ-примас Бельґії, — доктор теольоґії.

Реймонд Поанкар, премієр Франції, — доктор прав.

Маршал Фош, Франція — доктор прав.

Герберт Гувер, міністер торговлі Злучених Держав,—доктор всіх наук лікарських.

Роберт Говорд Лорд, професор університету Гарвард, Злучені Держави, — доктор фільософії.

В НЮ ЙОРКУ БРАК УГЛЯ

НЮ ЙОРК, 30. червня. — Засіб твердого угля в місті вже майже вичерпаний. Великі і малі доставці кажуть, що їм неможливо виповнити замовлення всіх тих фабрик, що уживають твердий уголь, і з дня на день доставляють лише те, що можуть.

Упадок продукції твердого угля є загальнійший, чим мягкого. Від 1. квітня не видобуто майже одної тони антрациту.

Урядник „Лігай Вели Кол" компанії сказав, що їх засіб угля вже давно вичерпаний.

ДЛЯ НАШИХ ЧИТАЧІВ.

Дня 4. с. м. чергове число „Свободи" не вийшло з причини свята Независимости Злучених Держав.

СВАРКА В КОМУНІСТИЧНІЙ ФЕДЕРАЦІЇ.

ПАРИЖ, 30. червня. — На конвенції французької Комуністичної Федерації Праці, що відбувається тепер в Ст. Етієн, прийшло до завзятої боротьби межи комуністами та анархістами. На конвенцію запрошено цілий ряд заграничних гостий. Анархіст Лекуан виступав з острою критикою комуністичного російського уряду, називаючи Льва Троцького тюремщиком та жандармом, замикає в тюрму соціялістів та анархістів. Секретар большевицької робітничої юнії в Москві, Лосовський, пробував дістати слово, щоби відповісти Лекуанови, але сьому спротивився зараз італійський анархіст Тотті, кажучи, що Лосховський не має чистого сумління.

Остаточно таки дали Лосовському слово і зачав нападати на анархістів. Коли Тотті зголосився до слова, Лосовський втік бічними дверми зі засідання. Зараз опісля збори прийшли до такого замішанне, що

УКРАЇНСЬКО-ЧЕСЬКА КОНВЕНЦІЯ.

ХАРКІВ, 11. червня. — В Празі заключено дипльоматичну конвенцію Чехословаччини з Україною. Чехи признали de jure правительство радянської України яко одиноке українське правительство і рівночасно зобовязались не признавати жадних українських орґанізацій, що протиділають радянській Україні. Конвенція устaлює формальности зносин дипльоматичних, консулярних і економічних.

ВИКОНАВЦІ АТАКУ НА СКІРМУНТА

Імена трьох українських офіцирів, що обкидали гнилими яйцями польського міністра закордонних справ, Скрімунта, підчас його побуду у Відні, є отсі як подає їх краківська „Нова Реформа":

Рошмістр армії Петлюри, 36-літний Михайло Федитник.

Поручник армії Петлюри, 28-літний Омелян Тарнавський.

Підпоручник, 23-літний Михайло Дереш.

ЗАМКНЕННЄ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОГО КОРДОНУ

Краківська „Нова реформа", з 31. мая, доносить, що большевики замкнули цілком кордон для товарової торговлі не лише у Волочисках, але й на цілій українсько-польський

Щоби утруднити торговлю з Польщею, наложено нечуванє мито, яке удеяких случаях переходить 300% вартости товару. Здержаннє торговельного руху на границі відбилося зараз на торговельнім ринку у Львові, де упали ціни фабричних виробів.

ПОЖАР В ПІСКАХ.

В Пісках коло Львова бавилися хлопці сірниками й підпалили стодолу Миколи Ясного. Пожар обняв [illegible] сім господарів, виряджуючи шкоду на кільканайцять міліонів.

НАСЛІДКИ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ПАНСТВА ДЛЯ БІДНИХ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ АҐІТАТОРІВ ЗАГРАНИЦЕЮ

БЕРЛІН, 1. липня. — Московський большевицький „уряд" зачав здержувати оплачуваннє довговолосих кострубатих большевицьких аґітаторів, які витрачували рублі в золоті на аґітацію за мнимою „світовою революцією", а приймають наново до заграничної служби давніх царських урядників.

Один з тутешніх большевицьких проводирів заявив, що большевицький „уряд" переконався, що „комуністичні" аґітатори не надаються до державної служби.

Московська большевицька „амбасада" тепер перенеслась до будинку давньої російської царської амбасади, прибраної ґобелінами та килимами і меблями з часів Людвика XV. Кромі того большевики в Берліні мають ще дві торговельні місії.

„УКРАЇНСЬКИЙ" СОВЄТ МАЄ ТАКОЖ СВОЮ „АМБАСАДУ" В БЕРЛІНІ, АЛЕ ВСЮ ДІЙСНУ РОБОТУ ВЕДЕ МОСКОВСЬКИЙ СОВЄТ.

Як большевицькі делеґати збираються в Берліні, так зїздяться до найкрасших готелів як Стіннеса або Еспляна́д. Большевицькі представники мають найкрасші парадні автомобілі „Мерседес", який тепер не можна купити. Вони вбираються теж виставно і дорого та елеґантсько.

Большевики зачали теж відмовляти пособій деяким своїм ґазетам заграницею. Коли тутешній большевицький дневник „Новий Мір" не дістав пособій, так зараз перестав виходити. Натомісць большевики дають пособіє тутешній московській ґазеті „Накануне", яку видає професор Клочніков, приклонник Колчака.

Наслідком сеї зміни большевицької політики СОТКИ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ АҐІТАТОРІВ В БЕРЛІНІ ОСТАЛОСЬ БЕЗ ХЛІБА. Перше вони провадили свою аґітацію і за се діставали від большевиків легкий хліб. Колиж тепер відмовились давати їм дальше гроші, вони опинились яко „безробітні" на безхлібю. Деякі з них вибираються до Африки або до Південної Америки, сподіваючись, що може там портебують їх „праці", але решта сидить спокійно, дожидаючи в голоді зміни їх долі.

В ІРЛЯНДІЇ ГРОМАДЯНСЬКА ВІЙНА ЩЕ НЕ ВТИХЛА

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 1. липня. — По упадку „твердині" республіканських повстанців в будинку „чотирох судів" в місті неначе настав спокій. Але се, як кажуть, тільки спокій перед бурею, бо повстанці збираються та укріплюються в других будинках. Кажуть, що вони заняли в Даблині 40 будинків в середмістю. Люди сим залякались і виїздять на передмістя, глядаючи безпечного захисту.

Визначні ірляндські достойники стараються вплинути на повстанців, щоби покинули боротьбу і уступили перед владою правительства Ірляндської Вільної Держави.

НІМЦІ ПРОТИ ФРАНЦУЗІВ НА ҐОРІШНЬОМУ ШЛЕСКУ

БЕРЛІН, 1. липня. — В місті Ґляйвіц на Горішньому Шлеску вибухла боротьба між німецьким цивільним населеннем і французьким війском, в якій згинуло 15 осіб а 25 було ранених.

Французи оголосили стан облоги і патролюють місто в панцирних возах.

ДІВЧИНА ЗРАДИЛА УБИЙНИКА

БЕРЛІН, 2. липня. — Одного з убийників міністра Ратенава, Фішера, зрадила його коханка, яка ждала на нього в день замаху дві години в умовленому місці. Душогуб Фішер не прийшов, бо по замаху впився до безтями, а дівчина на другий день з гніву видала його поліції.

РАТУНОК З БЕЗВИХІДНОГО ПОЛОЖЕННЯ

ВІДЕНЬ, столиця Австрії, 2. липня. — Австрійське правительство думає тепер, як вийти йому з великанських недоборів і довгів.

Міністер скарбу, Сеґор, заявив, що правительство хоче перевести примусову позичку від мешканців Австрії. Воно хоче узяти 15% капіталу всіх австрійських компаній, що принесе 43 міліярди (біліони) австрійських паперових корон. Далі хоче зажадати від власників домів, щоб дали правительству в позичці суму 600 разів більшу від ренту за сі доми в 1919 році, що принесло би 47 міліярдів корон. Вкінці має зажадати від земельних власників суми 3,000 разів більшої від їх податку, що принесло би австрійському державному скарбови 444 міліярди австрійських паперових корон.

АМНЕСТІЯ (ПОМИЛУВАННЄ) В РУМУНІЇ

БУКАРЕШТ, столиця Румунії, 14. червня. — З приводу шлюбного свята румунської княжни Маріори із сербським королем Олександром, декретом румунського короля Фердинанда оголошено амнестію політичних та карних злочинців у Румунії.

Під сю амнестію, між іншим, попало 200 підсудних по величезному комуністичному процесу, який тягнеться вже коло пів року і відомий в Румунії під назвою „Процес 270".

Після закінчення всіх формальностий, слово було предоставлено королівському комісареви майорови Чернатови, який, оголосивши в суді текст самого декрету, звернувся до тих, що сиділи на лаві підсудних, між іншим отсими словами:

„Ваші поступки забуті. Ви-ж не забувайте свого обовязку перед вашою вітчиною на перед вашим народом! Підготовлюйте, будуйте, але не руйнуйте, бо над усе в людині національна самосвідомість".

О 6 годині вечір того-ж дня почалось звільненнє увязнених, яке переводилось ґрупами по 4 душі, при чому звільнення кождої ґрупи забирало коло 5 хвилин часу.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і загряницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПРОТИ САМОСУДІВ.

Так званий судовий комітет сенату постановив в пятницю предложити з прихильною опінією законопроект сенатора Дайера, званий під іменем Проти-самосудного Била. Як вже сама назва вказує, законопроект звертається проти людий, що беруть судівничу власть в свої руки та виконують самосуди над підозріливими ними людьми. Законопроект, очивидно, звертається головно в користь Муринів. Їх здавна лінчували велике число кождого року в південних стейтах, а послідними часами навіть в північних стейтах, куди вони почали від війни масово напливати.

Дуже характеристичним для сеї справи є статистика лінчів (розрахунок самосудів), поданий славною на всей світ школою для Муринів, основаною відомим просвітителем чорної раси Букером Вашінґтоном та відомою під іменем Таскеґі Інститут. Після сього розрахунку, за перших шість місяців сього року в Злучених Державах злінчовано 30 Муринів. Се є погіршенне, коли зрівнати се число з числом лінчів за перші половини двох минулих літ, бо за перших шість місяців 1921. року було 24 лінчі, а за перших шість місяців 1920. року 12.

Що справа заборони лінчів се справді закон на охорону Муринів, видно з сього, що серед 30 людий, злінчованих в перших шістьох місяцях сього року, 2 було білих, а решта чорні.

Цікаві теж обжалованя, які стали причиною лінчу. Одинайцять людий злінчовано на основі обжалованя зачіпання білих жінок. Решту обжаловано за ріжні провини.

Замітні теж обставини, товаришучі лінчам. Показується, що ні один відай такий самосуд не обходиться без виразного звірства над нещасною жертвою самосуду. З 30 людий, вбитих озвірілою товпою від 1. січня до 30. червня сього року, 5 спалено на кострі, а трох наперед вбито, а потім ще й спалено. Над другими роблено инчі знущання.

Тому постанову сенатового комітету приймити прихильно законопроект Дайера треба привитати як справдішний поступ вперед. Вказує він на те, що американське народне сумлінне починається вже пробуджувати проти сього звірства, поповнюваного на потомках несамовільних еміґрантів до сього краю.

Рівночасно не можна закривати очий на трудности, які прихильники закона мусять ще звести з його ворогами. Самий факт, що згаданий комітет вже раз був заявився проти сього закона, та факт, що й тепер на 14 членів комітету аж 6 членів заявилося проти нього, вказує на велику боротьбу, яка жде сторонників рівноправности рас у „вольнім краю Вашінґтона".

ЩЕ РАЗ ЗАЛИЗУЮТЬ, ЩО САМІ НАПЛЮВАЛИ.

Подібно як ґенуенська конференція, так само гаґська конференція місто стати платформою для широкої большевицької пропаганди, як вони сього сподівалися, сталася якраз чимось зовсім иншим. Місто бути оружем большевиків для компромітації капіталістичних країн, вони стали оружем для покривання наслідків большевицької економічної політики.

Частенько самі таки большевики кидають на свою політику таке світло, що навіть найлютійший ворог не міг про них такого видумати. Для приміру лишень можна навести одну з послідних подій на гаґській конференції. Коли саме представники західно-европейських урядів запитали Літвінова, на що совітській Росії потреба тепер аж 1,600 мільонів долярів, Літвінов заявив, що одною з головних цілий сеї позички має бути заведенне наново золотої монети в совітській Росії. Таке говорив офіціяльний представник тих самих большевиків, що через чотири роки за рядом друкували паперові гроші, голосячи світови, що вони свідомо хочуть сим способом знищити монетарну систему не лишень в себе, але й в своїх ворогів, в західно-европейських, капіталістичних країнах.

По чотирох роках нищення капіталістичних країв кепськими московськими грішми вони доничилися до того, що прийшли з поклоном до тих самих, котрих хотіли знищити, і зі шапочкою в руках просять західно-европейських капіталістів позичити їм троха тих гроший, котрі бальшевики хотіли знищити, щоби такою позичкою запомогтися при встановленню в Росії назад тої самої монетарної системи, котру большевики збиралися знищити не лишень в Росії, але й по всему світу.

Справді, треба мідяного чола, щоби без стиду могти перед цілим світом так собі здорово наплювати в власне лице.

БОЛЬШЕВИЦЬКА ВІДЗНАКА ДЛЯ ШПІОНІВ

ПРАГА, столиця Чехословаччини, 14. червня. — Орган Всеукраїнського Виконавчого Комітету Харківські „Вісти" в числі 98-му повідомляють про те, що Київський Губерніяльний Зїзд Рад урочисто передав Київському Політичному Управлінню (бувшій „Чрезвичайці") червоний прапор за його заслуги для революції та за остаточну ліквідацію бандитизму на Київщині.

Коли на Зїзд прибули „чекісти" всі „делеґати" зустріли їх гучними оплесками.

УКРАЇНСЬКИЙ ДАЛЕКИЙ СХІД В ПОСЛІДНЬОМУ РОЦІ ВІД ЛИПНЯ 1921 Р.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Владивосток в липні.

В липні міс. від 4—10 відбулася тут Українська Далеко-Східня Нарада при присутности 16 представників — з яких 8 дав Владивосток. Був делеґат із Харбіна а також і з Благовіщенська. Нарада розбилася на секції й робота пішла скорим темпом вперед. Резолюції по всім справам відбувалися одноголосно. Між иншим рішено скликати на 1-го вересня український обласний зїзд в м. Імані. Но зїза незалежних від Краєвої Ради, зглядно Секретаріяту тоїж, причин зїзд не відбувся. Перешкодою в скликанню тогож явився кордон-границя між Владивостоцьким Приамурським Урядом, а б. урядом Антонова, якиий то спасаючи свою шкуру в часі перевороту 26 мая вивтікав під охороною Японців в Хабарівськ і згодом перейшов на південь в Іман.

На 1-го жовтня рішила Нарада скликати черговий 5-тий всеукраїнський Далекосхідний Зїзд в м. Хабарівську. Зїзд цей повинен розглянути між иншими такі питання:

1. Національне самовпорядкуванне.
2. Справи військові.
3. Справи освіти.
4. Справи економічні (кооперація, зерно для посіву, господарчі машини).

Владивосток в серпні.

В серпні міс. застрілився місцевий польський консул Кароль Карчевскі. Причину самовбійства шукають в частій високій грі покійного в місцевім клюбі, де успів він програти в карти кольосальні суми — не свої власні — а заплатить цю гру борисланська та битківська нафта.

Харбін в серпни.

Поруч істнуючої вже в Харбіні української народньої школи відкрилася з початком біжучого шкільного року українська ґімназія. Школи удержуються коштом українських харбінських організацій. Жалко тільки, що в ґімназії викладовою мовою буде на разі московська, що спонукало до того шан. харбінських громадян — не звісно...

Загальні Збори членів Українського Клюбу й Громади винесли постанову відчинити при Українськім Народнім Домі в Харбіні читальню з українськими газетами й всякою українською літературою.

Для координації культурно просвітньої роботи в Манджурії організується українське товариство „Просвіта" з центральним правлінням в м. Харбіні й філіями по східно-хінській (манджурській) залізній дорозі. Воно має руководити шкільним і взагалі просвітнім ділом в цілій Маджурії, де як звісно живе понад 100.000 Українців.

В місті Харбіні істнують такі українські організації: Спілка Української Молоді, Українське Музично-Драматичне Т-во „Бандура", Український Клюб, Українське Кооперативне Т-во „Згода", Батьківська й Учительська Рада при школі, Харбінська міська Рада та Манжурська Окружна Рада, а крім сього висше згадане Т-во Просвіта.

30. серпня вийшов тут перший нубер місячника „Вимоги життя", органу Ради Української Громади м. Харбіна під редакціє юБ. Солода.

Ст. Манджурія в липні.

Тут є українська школа, яка поміщается в домі українського кооперативу „Шлях". В минувшому шкільному році випустила вона 10 школярів, які мають право вступити до 1-ої кляси міської ґімназії. Тутже під редакцію Панаса Летути вийшов журнал „Манівець", якого вийшло вчас три числа.

Владивосток в вересні.

На території т. зв. Далекосхідної Республики тепер чотири влади. Одна влада в Владивостоку, є це т. зв. Тимчасове Приамурське Правительство, що воно однак має спільного з Приамуром і взагалі з Амуром один Бог знає-відає, хиба тільки те, що Владивосток лежить на березі Амурського заливу... На чолі його стоять чорносотенці братя Меркулови... Друге правительство вже Приморське, звичайно називане Правительством Антонова. Має свою резиденцію в м. Імані там і Приморський Парлямент Народнє Собраніє. Воно оравітує к третьому Чітинському Правительству вже зівсім большевицькому з осідком і Парляментом в Чіті.

Але фактичним паном положення на Далекому Сході являеєся японське правительство, представлене тут кількома дивізіями піхоти, кавалерії, артилерії... В руках того правительство всі висше згадані являються хіба маньканами.

15. вересня відплив на пароплаві „Хозан-Мару" звісний Отаман Семенів, представитель пятого правительства Далекого Сходу. Вихати прийшлося йому з границь Далекого Сходу тільки через те, що ніяк не міг він погодитися з браттями Меркуловими, які на його гроші прогнали з Владивостоку Антонова й самі засіли на престолі та задумали створити тут Всєрассєйское Правительство з орієнтацією на єдиную неділимую, що знова не могло погодитися з автономічними стремліннями отамана Семенова „Самостійник" Семенів на якийсь час вихав, но безперечно ще раз вирнеть на території...

Не від річи буде замітити, що Отаман Семенів дуже прихильно відносився до автономічних змагань українського населення. При його активній помочи вибороли собі автономію і Буряти в Забайкалі.

В Хабарівському повіті в минувшому році відчинено було 7 українських шкіл, які утримувалися на кошти уряду. Науку провадили учителі Українці на українській мові. Населенне задоволене наукою в українській мові й бажає дальнішого розвитку рідної школи. На жаль дякуючи домашній війні не пощастило виписати підручників і деякі предмети доводилося проходити по московським книжкам.

В місті Хабарівську істнує українська школа в якій обучалося понад 100 школярів.

В цьому Хабарівському дякуючи енерґії і добрій волі панотця Гордзієвського й в церкві пануе виключно українська мова. Всі відправи відбуваються на українській мові — моляться на український мові...

Перестала виходити одинока українська національна часопись „Громадська Думка". Почала вона виходити в м. Владивостоці ще в липни під редакцією д. Б. Ковтуна. Вийшло тільки 3 числа ввиду неможливости розповсюднення часописи на провінції через домашню війну, неналажену почтову звязь, часті напади на зелізниці і т. д.

Владивосток в жовтни.

Відбулися Надзвичайні Загальні збори Українського Краєвого Кооперативу „Гумак". На зборах показалося, що б. голови тогож Петра Горового допустився цілого ряду шахрайств. Між иншим вийшло на яву, що звісний прихильник Українців Отаман Семенів дарував кооперативу 125.000 ен (більше 60.000 долярів). Горовий спрятав гроші в кишеню й користаючи з загальної анархії в краю показав кооперативу „дулю".

Горовий із мартовських Українців, бувший криміналіст, до українського руху пристав тільки в 1919 р., слюсар з професиї, тільки більш мав до діла з витрихом чим з варстатом...

Владивосток в листопаді.

23. листопаду 1921 р. відбулися другі Надзвичайні Збори Кооперативу „Гумак" на яких вибрано надзвичайну ревізійну комісію в складі 5 осіб, а то дд. Степана Пранта, Осипа Недільська, Осипа Кошового, Митрофана Грибухі та Івана Тонколошенко. Дякуючи енерґічним заходам голови комісії д. О. Недільського й секретаря д. О. Кошового, комісія успіла зібрати обтяжуючий матеріял проти Горового й других членів та передала діло прокуратору, так що можна надіятися, що ми на передодні санації нудорових відносин в тутешних українських організаціях.

Никольсь-Усурийський в листопаді.

Гурток людий доброї волі з дд. Мигуліним і Яхно на чолі, відчуваючи потребу друкованого слова, приступили до видавництва газети „Українське життя". Часопись на разі бють на гектографі.

Закрилась тут філія кооперативу „Гумак". Закритте стоїть в звязи з шахрайствами, яких допустився згаданий вже висше б. голова уряду Горовий.

Владивосток в грудні.

Приамурське правительство т. зв. Меркулових, начинає бути активне. Без опору зі сторони червоних занимає Іман та Хабарівськ. Занявши Хабарівськ розгание українську школу (більше 100 учнів), замикає українську церкву, де служба дякуючи о. Гордзієвському йшла на українській мові, самого о. Гордзієвського проганяють, крім цього проганяють зі служби всіх урядовців Українців, яких діти вчилися в українській школі...

Дійшли вони аж до стації Ін, що то 100 клм. від Хабарівська, та тут їм червоні завдали такого сосу, що вони й забули „єдіну і неделімую" і хто в жвих зіставася спасався „беєством" в Владивосток під опіку японської армії, яка не пустила червоних дальше рікою Усурі.

Зелений Клин в марті 1922 р.

Всеукраїнський Далекосхідний Зїзд, який був назначений на 1. жовтня 1921 р. в Харабівську, не відбувся ізза военних подій. Замітне, що вже в листопаді р. м. прихали в Хабарівськ делеґати з Амурщини, які рішили дожидати в Хабарівську Зїзда, тим більше, що села, які їх вибрали, дали їм „наказ", щоби вони на Зїзді домагалися й рішили, що Далекий Схід є кольонією українськоі державн й без такої постанови нічого їм показуватися перед своїми виборцями... Н Амурі й взагалі на території Далекосхідної Републики національна свідомість зростає. В послідньому році зорґанізовано, або переорґанізовано біля 100 українських Рад, закладаються українські школи, гуртки молоді. Навіть в Забайкалі, тут під боком читинського уряду іде орґанізаційна робота, закладаються українські школи.

В краю кілька партизанських відділів, якими проводять Українці й в склад яких входять виключно Українці.

Приамурське правительство „братів Меркулових", дожидає своїх останних днів. На фронті армія Читинського Правительства потиснула армію Меркулових до ріки Усурі, на південь від м. Імана. Владивостоцьке Народное Собраніє (парлямент) і деякі з членів правительства поважно задумуються над тим, як передати братів Меркулових суду. Буря в склянці води. Кінчиться тільки „мордобитієм", член Правительства Адерсон приложив руку до „бисоподобія" Ніколая Меркулова й на цьому цілі міністеріяльна крізіс скінчився. В Владивостоці дожидають в скорім часі обявлення Владивостока з округою вільним містом. Японія, будьтоби має дістати мандат на охорону Усурійської зелізниці і Владивостока через Микольськ-Усурийський до Пограничної з 30 клм. полосою по обі сторони зелізниці. Судьба Сахаліну й Камсатки має бути рішена вже на користь Японії.

Як сказав мені в приватній балачці один із високих урядовців міністерства закордонних справ, за ту уступку білі, то є Владивостоцьке правительство домагається у Японії помочі проти червоних, а червоні на Дайренській конференції просять тільки не перешкаджати їм бити білих... Ще дешевше обійдеться Японії покажє найблища будучність...

Владивосток в маю 1922 р. Приамурське Правительство братів Меркулових держиться ще при владі, але випльовує вже послідні легкі... Урядовці й армія не дістають вже від кількох місяців платні... На порядку дня розбої й рабунки, так що вечером місто зівсім пустіє, бояться виходити на вулицю... Населенне примирає з голоду, безробітними повний город... На провінції вештаються круги відділи партизан та хунхурів і чимало коштують вони сільське населенне...

В звязку з зірванням Дайренської конференції й домашньої війни в Хінах, де як звісно генерал У-Пей-фу побив на голову ґенерала Чан-зо-ліна, Японія усилює свої ґарнізони в Приморській области а також і в Манджурії. День в день приходять в Владивосток японські десанти. Балакають про війну з Радянською Росією...

Зелений Клин, г. Владивосток, в маю, 1922.

Отамановець.

П. Стах.

НА ПАРОПЛАВІ.

Дунай... Прадавний наш Дунай,
Оспіваний в сумних мотивах...
І серце плаче: рідний край
Встає в невиспіваних співах.
Дунай... і сум на чужині
Іржою серце точить коле...
Туди, де вмерли вже пісні,
Неси нас, змучена доле!—
На хвилях сивого Дніпра
Спливе наш сум у синє море,
І смерти чорная мара
Умить покине серце хворе.
У шумі вільних знову хвиль
Знайдемо силу і завзяття.
Туди-ж туди летім звідсіль,
Несім нудьгу свою, о браття!
Нема більш сили і снаги
Клясти, дивившися без краю
На в камінь куть береги
Колись ще вільного Дунаю!...

ФРАНЦУСЬКО-ЧЕСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ КОНЦЕРТ В УЖГОРОДІ

В четвер, дня 1. червня с. р. мала ужгородська публика нагоду почути на концерті устроєнім пражським музичним аліянсом і тов. „Просвіта" в Ужгороді під протекторатом пражського французького посольства найкрасші пісні і музику композиторів світової слави. В концерті виступали первоврядні артисти, як солістка сопран п. Гребинська, піністки пп. Морозова і Грушкова, соліст-баритон Бесарабов, солістка-сопран п. Цьокан, хор руського театру, чеський баритон Сікора і инші. Усі вивязалися з задачі знаменито. Чеських гостий, так визначну піністку п. Грушкову, як і п. Сікору витала публика дуже тепло і вдячно за їх продукції. Словом, можна сказати, що концерт був одним з найкрасших в Ужгороді, а хто його чув, не жалів свого вечера.

ОГЛЯД ПРЕСИ.

(З „Руської Ниви", Ужгород, Угорська Русь).

Камо грядеши?

Звісно усім, що чеський і польський народ зазначував колись перед революцією не раз і не два перед світом своє славянофільство. Нераз заговорив о тім, що всі славянські народи мають бути свобідні; що не сміє оден Славянин другого давити.

Прийшла революція; настала свобідна чесько-словенська република і славетна польща. А польща зараз взялась дусити другі славянські народи, і то головно Русинів в Галичині. Та то гноблення не дало скритись перед світом, і Лойд Джордж заговорив, що Русинам в Галичині треба дати свободу. Тому спротивився польський делеґат Скірмунт і... наш Бенеш.

Ми думали, що чеські газети о тім заговорять і будуть ганити його або хвалити. А вони тимчасом якби води в рот набрали і мовчать. Може встидаються за свого представителя, але вже славянофільства не боронять. Звісно, що др. Бенеш демократ-соціяліст і славянофіл. Як же міг він зєдинитися з гнобителем Скірмунтом і признавати йому право гноблення Русинів в Галичині, сего ніхто не годен зрозуміти. Того не годні будуть забути ні Україніці, ні Москалі, ані ті всі другі народи, яких гнобить польща. Воно так легко продається ідеї славянофільства, соціялізму, рівности народів за... кусник чужої ласки.

А нам воно каже: Не вір в красні слова сильних,'аж не видиш кіл! Не вір в любов, славянську, бо єя любов кінчиться зараз там, де вже зачинається інтерес. А за добрий інтерес можна й від рідного брата Славянина одречися, як лиш тот брат вже тобі безпотрібний. А тото вшитко називається висока і розумна політика. Ми додамо: Не добрий то возник, який не дивиться на задні колеса свого воза; бо може їх згубити віти.

НА ФОНД ГОЛОДУЮЧИХ.

(Через „Свободу").

В. Свистун з Newark, N. J. прислав $3.00
Попередно оголошено $7.00
ЗАГАЛЬНА СУМА $10.00.

НА ФОНД РІДНОЇ ШКОЛИ.

(Через „Свободу").

В. Свистун з Newark, N. J. прислав $1.00
Попередно оголошено $3.20
ЗАГАЛЬНА СУМА $4.20.

НА ФОНД ФЕДАКА.

(Через „Свободу").

В. Свистун з Newark, N. J. прислав $1.00
Попередно оголошено $21.00
ЗАГАЛЬНА СУМА $22.00.

СПРАВЛЕННЄ ПОХИБКИ.

В числі 147 „Свободи" з дня 27. червня с. р. зайшла помилка друкарська у Відозві Гол. Старшини Січової Організації. При імені між підписами старшин є **Михайло Козюк**" — а повинно бути **Михайло Коцюк.**

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДОПИСІ

НЮАРК, Н. ДЖ.

Віче на допомогу голодуючим.

Дня 25. червня б. р. злучений Комітет Помочі Україні скликав віча в справі помочи голодуючим на В. Україні. О год. 3. пополудни д. Ів. Тарнавський яко предсідатель отворив віча покликуючи д. П. Костіва на секретара віча.

Першим бесідником був о. Сембратович, який завізвав присутних до спільної праці, в якій сам особисто буде старатись помогти браттям на В. Україні не згинути з голоду. При сім згадав, що митрополит київської епархії віднісся до Галичан о поміч. Львівська епархія скликала надзвичайні засідання, в який ухвалено безпроволочну і я кнайскоршу поміч.

Після о. Сембратовича говорив п. М. Січинський. Він представив цифри умираючих людей на Україні. Пів України гине, а друга половина голодує. Коли Американці та американські Українці не поможуть тоді і ся друга половина згине. Міжнародний комітет др. Нансена здає звіт, в котрім каже, що Україна далеко страшнійше голодує як Росія. Десять тисяч людей умирає денно з голоду, говорить звіт др. Нансена. Совітське правительство **може** поратувати лише одну трету часть. Американська Адміністрація дала 20 міліонів долярів, оден Еспанець зібрав около оден міліон пудів збіжа, Чеське правительство вислало кілька ваґонів збіжа.

Третий д. Павчак, який обяснив завізвання до помочі В. Україні та прочитав, де, куда і через кого можна післати поміч.

Д. В. Кузів говорив, що початок до сеї праці вийшов з Нюарку і що головний корінь до загальної праці взагалі що до помочі належиться Нюаркови і сим людям, котрі подали думку, належиться честь. Він покликався на слова др. Демидчука, що найважнійшою працею під теперішну пору як ще не була в Америці се поміч В. Україні. Страшнійшого голоду не було ще на Україні. Люди дійшли до того, що їдять дерева, шкіру, здохле псяче мясо, з якого приходять ріжні пошести, і що під теперішну пору колись медом та молоком пливуча Україна стає пустинею. Поміч мусить бути як найскорша, бо кара не спаде на сусідів, але на рідного батька. Він завзивав, щоби кождий Українець дав по 5 долярів на поміч Голодуючим на Україні.

По нім говорив проповідник Крат з Торонто, Канада. Він особисто дякував від Українців з В. України, з якої сам походить. Далі розповідав про те, як наші люди в давнину і в нові часи боролись як могли, а опісля шукали помочі у поляків та Москалів. Українці повинні збудувати наперед національну державу, якої ніхто не міг би розбити. Будьмо перше націоналістами, а опісля, коли вже добудемо свою державу, будемо роздумувати про другі справи.

-По нім говорив д. Ів. Мельник з Бейону, та зложив привіт для нюарської громади за те, що Нюарк дає почин до всякої обєднаючої праці. Нюарк нині не має жадної партійної боротьби; та релігійних сварок. Нюарк — перший викорінив большевизм, та Нюарк перший зачав акцію помочи для В. України. Так хай Нюарк буде гордий з того, що має таких людей, котрі не сплять, але працюють для добра українського народу. Опісля представив ту проти українського народу. большевиків, та їх підлу робо-

По нім пред. Ів. Тарнавський завізвав присутних о складку для голодуючих на В. Україну. Хотяй світились місця крісел і не було чисельної публики, то все таки зложили готівкою $159.95 та здеклярували $56.00.

По збірці забрав голос о. Весоловський.

З огляду на те, що всі точки програми були вже вичерпані, зроблено кілька внесків:

Д. Ів. Мудровський, попертий д. В. Кузівом, вніс, щоби Нюарк зложив 10 тисяч долярів на поміч голодуючим на Великій Україні. Внесок ухвалено майже одноголосно.

На запит пред. Ів. Тарнавського, чи зібрані годяться, щоби З. К. П. Укр. надалі збирав на поміч, заявилася більшість.

П. Костів,
секретар віча

СКІЛЬКИ В АМЕРИЦІ РОБІТНИКІВ?

Скільки всіх робітників в Солучених Державах? На те питаннє моглаби дати точну відповідь лише загальна перепись людности. Одначе ні в послідній народній переписи 1920. року ні в попередних не перелічено з окрема „робітників", значить людий живучих з наємної праці рук. Статистичні таблиці виказують лише число „осіб корисно зайнятих", значить так чи инакше працюючих за грошеву плату або для грошевого зиску. Таких осіб було в Злучених Державах підчас послідної переписи в 1920-ім році 41,609,192, з того 33,059,793 чоловіків і 8,549,399 женщин. Та в те число входять не лиш наємні робітники, а й працюючі власники, господарі, купці, управителі, службовики, професіоналісти (лікарі, адвокати, артисти і т. и.) і взагалі всі мешканці Злучених Держав, хто як небудь працює. Решта населення се діти, жінки, що займаються лиш домашним господарством, каліки та хорі, що не можуть працювати, і врешті ті богаті люде, що взагалі нічого не роблять. Так само і попередні переписи в „статистиці занять" перелічують лише взагалі „корисно зайнятих людей" не ділячи їх на кляси.

Щоби в тім загальнім числі найти число самих наємних робітників, треба перебрати цілу ту статистику цифра за цифрою і впорядкувати нові статистичні табелі з цифер розмежованих по клясам і професіям „корисно зайнятих осіб". На основі переписи 1910-го року зробив се свого часу др. Алба М. Едвардс в статистичній розвідці про „Соціяльно-економічні ґрупи в Злучених Державах". Поки що се й єсть єдине певне жерело для пізнання соціяльно-економічного і клясового гуртовання населення Америки. Нових чисел, зібраних переписю 1920-го року, ще ніхто так не впорядкував. Скільки єсть тепер робітників, можна обчислити лише приблизно, а саме розділивши тих 41,609,192 заробляючих осіб на ріжні професії і кляси в такім самім процентовім відношенню, яке було найдено Едвардсом. Очивидно чисельне відношення поміж ріжними професіями і клясами могло від 1910. року трохи змінитися. Та допускаючи, що воно не змінилося, можемо статистику занять і соціяльно-економічного угруповання в 1920-ім році представити в слідуючій табелі:

Хліборобство, лісові промисли, випас худоби:

Власників, службовиків і управителів	5,501,742
Робітників (заробітчан)	5,449,332
Всіх занятих в тій промисловости	10,951,074

Добуванне мінералів (майни):

Власників, службовиків і управителів	28,610
Кваліфікованих робітників	509,041
Заробітників	553,203
Всіх	1,090,854

Фабричні і механічні індустрії:

Власників, службовиків і управителів	660,662
Кваліфікованих робітників	8,936,358
Заробітників	3,215,721
Всіх	12,812,701

Транспорт:

Власників, службовиків і управителів	206,352
Канцеляристів, „клерків" і т. и.	455,305
Кваліфікованих робітників	873,944
Зарібників	1,580,704
Всіх	3,066,305

Торговля:

Власників, службовиків і управителів	1,615,823
Клерків, приказчиків і т. и.	2,062,884
Кваліфікованих робітників	355.205
Зарібників	210,442
Всіх	4,244,354

Публична служба:

Публичних урядовців	658,351
Зарібників	112,769
Всіх	771,120

Вільні професії:

Професіоналістів	2,128,787
Кваліфікованих робітників	23,677
Всіх	2,152,464

Домашна і особиста пирслуга:

Власників і управителів (готелі, ресторани і т. и.)	365,249
Кваліфікованих робітників	600,993
Прислуги	2,434,123
Всіх	3,400,365

Офісова робота:

Канцеляристів, писарів, бухгальтерів (не залічених де инде)	3,119,955

Зібравши ті числа разом побачимо, що все населенне Америки можна розділити на такі соціяльно-економічні ґрупи:

власників, службовиків і управителів (приблизно)	8,378,398
канцеляристів, клерків, приказчиків і т. и.	5,638,144
урядників	658,351
членів вільних професій	2,128,787
кваліфікованих робітників	11,299,218
зарібників (некваліфікованих)	11,072,171
прислуги	2,434,123
Всіх „корисно занятих осіб"	41,609,192

Три послідні котеґорії, се власне наємні робітники, що заробляють працею рук. Всіх їх разом 24,805,512 або 60 процент всего „занятого населення". Між ними 19,877,832 чоловіків і 4,927,680 женщин. Колиж до робітників залічити ще „клерків", бухгальтерів, приказчиків і т. и., котрі теж заробляють наємною працею, хоч і не фізичною, то всіх робітників в Америці буде 30,443,656 (23,346,373 мущин і 7,097,283 жінок або 73 процент населення).

УКРАЇНСЬКІ ЖІНКИ І ДІВЧАТА ДЛЯ СЛАВИ УКРАЇНИ І ДОБРА КАНАДИ ВІЗЬМУТЬ УЧАСТЬ

в канадійській народній виставі в Торонто, від 26. серпня до 9. вересня.

Про істнованнє Українців в Східній Канаді, та ще в кількости 40 тисяч, родовиті Канадійці майже й не знали, а Українців на Заході уявляли собі, як щось небезпечного для суспільного, економічного та духового розвитку сього краю. Так було до літа 1919 року. Того літа добродійка Етель Вест, провідна Членкиня Іміграційного Комітету, дорадчої установи при домініяльним уряді, поклала собі завданнем познакомити східних Канадійців з їхними співгромадянами українського походження. Вона звернулась до місцевих торонтонських Українців, щоб вони дали свої кращі вироби національного мистецтва та рукомислу на Канадійську Народну Виставу. Кілька річий було зібрано, а добродійка Оливерова, управителька Жіночого Будинку дала на величкий куток для виставлення тих річий в жіночім будинку. Та хоч українських річий було не богато, але своєю особливостию та артизмом звернули на себе увагу англійської торонтонської преси і здивованнє соток тисяч гостий, що оглядали виставу. Попри українські річи д. Вест розмістила всілякі написи, образи і мапи з поясненнями про Україну і Українців, я кв Европі, так і в Канаді.

На другий рік вже сам заряд Жіночого Будинку на Канадійській Народній Виставі запитав д. Вест, чи Українці візьмуть участь в виставі своїми виробами. Того, 1920 року, в Торонті наше зболышевичене робітництво, не розуміючи відокремити культурної роботи від „капіталізму", ворожо поставилось до пропонування д. Вест дати знова українських річий на виставу. Лише товариство ім. Т. Шевченка ровстаралось дещо з украінського шиття та музичних інструментів та нот. Але найбільше поратували ситуацію наші Буковинці з Ошави, котрі на руки д. Семена Ґури зложили богато красного буковинського шиття, котре причаровувало до себе очи глядачів. Одна канадійська редакторка кілька разів приходила до українського відділу з просьбою продати її одну буковинську сорочку. Власним коштом кілька українських патріотів була видана почтівка з описом України та за що вона бореться з Ляхами та Москвою. Ва почтівка викликала протест з одного боку... Жида-большевика, що казав, що він якраз приїхав з України і там нема боротьби, про яку в почтівці було оказано. Та він своїм криком нічого не вдіяв. Знов уся торонтонська англійська преса віднеслась до нашої вистави дуже прихильно, а добродійки Е. Вест і Джеоси Мекінтайр протягом двох тижнів часу вистави ден-у-день пояснювали глядачам про Українців та Україну.

На третий рік, коли прийшов час подумати про виготованнє річий до вистави, торонтонські Українці зорганізували свій виставовий комітет під проводом В. Мігайчука, тепер доктора-дентиста у Вінніпеґу, і сей комітет через українську пресу закликав всіх Українців в Канаді без ріжниці переконань надіслати українських річий та виробів для Канадійської Народної Вистави. Гаслом комітету було, що в 1921 році українські річи на виставі мають бути кращі, ніж за попередних років. На заклик комітету обізвались Українці з Заходу і Сходу Канади, як і з Онтеріо.

Коштовні річи української роботи прислав на виставу греко-католицький епископ кир Никита Будка з Вінніпеґу.

З Арбаки, Ман., слідуючі добродійки і добродії надіслали українського шиття, килимів, тощо: — Ція Ілюк, Домка Косован, Домка Ковалюк, Т. Давидюк, Н. Катон, Н. Ілюк, Партемій Ковалюк, Теодор Галакун. На виставі усі звертали увагу на вишивану оранжовими кольорами сорочку добродійки Ції Ілюк.

Завдяки старанням українського гр.-православного священика о. Д. Кірстюка з Тіодор, Саск., тамошні Українці надіслали на виставу красної роботи буковинські килими і всіляке шиття. Один з тих килимів був куплений одною Канадіянкою за шістьдесять долярів. Річи з Тіодор надіслали слідуючі добродійки: добродійка Кірстюкова, Марія Король, Марія Кіцул і Домка Іссар.

З Стюрджес, Саск., добродій В. Дронек надіслав богато прегарних річий.

За старанием знов д. С. Ґури наше жіноцтво в Ошаві прислало на виставу все, що вони мали кращого з своїх виробів. З Ошави взяли участь з наших людий слідуючі: Драгоманова, Кошулева, Руснак, Сибулякова, Гоцова, Григорюкова, Й. Клим, добр. і добродійка Ґури і Павлінчукова.

З Торонта допомогли виставі: М. Комаринська, Ів. Ковальчук, С. Юрейчук, добродійка Ґуздова, Ів. Гуцул, М. Горбатюк, Ю. Ситник, добродійка Яремійчукова, Анна Харків, Марія Фнишка, Ф. Гончарук, Р. Карман, добродійка Рогожинська, Д. Рудик виставив власної роботи скрипки; також в виставі взяли участь дд. Квас і Степків, ветерани армії У. З. Н. Р. і богато инших. Найкращу сорочку буковинської власноручної роботи виставила добродійка Яремійчукова.

Заряд вистави на упімненне до добродійки Пурсер, управительки Жіночого Будинку, що від 1921 року заступала місце пані Оливер, дав Українцям три рази більше місця ніж попередних років, але усіх річий не мож було там змістити, і тому по скінченню Канадійської Народної Вистави була уряджена в Скат Гол на два дни чисто українська вистава з відчитами про українську виставу та штуку, на котрій також промовляла і добродійка Флоренс Рандал Лайвсей, канадійська поетка і перекладачка українських пісень і поезій на англійську мову.

І третого року торонтонська англійська преса подала красні справоздання про український відділ, а редакторки на „День Преси" мали велику приємність пити каву на їхню честь зробленім зарядом Жіночого Будинку бенкеті, заїдаючи чудово спеченою українською пасхою з печі добродійки Коперникової з Ошави, Онт.

Участь Українців за послідні три роки в Канадійській Народній Виставі зробив величезний вплив на відносини Канадійців до Українців в Канаді і до української справи взагалі. Торонто є центром духового життя цілої домінії і коли на Заході відносини між нашими людьми і Канадійцями англьо-саксонської раси не цілковито товариські, так в Онтеріо тепер до Українців відносяться добре і під впливом сих відносин витворилась тепер опінія в цілій Канаді заперестати звати нас „чужинцями", але Ново-Канадійцями.

Більш того! Канадійське жіноцтво признало, що українське вишиваннє, що до артизму, буде вище від вишивання Канадіянок і вони почали говорити між собою про затриманнє і розвиток українських жіночих рукомислів в Канаді. А заряд Жіночого Комітету Канадійської Народної Вистави на своїм засіданню 27. вересня 1921, ухвалив понизшу резолюцію:

„Було внесено панною Семпл, секундовано панею Л. А. Ґурнет і ухвалено, встановити клясу нагород за українське рукомисло. Було зауважано, що між гарною українською роботою, котру показувано від кількох років, зявився сього року додаток менше артистичних форм канадійського рукомисла а тому, задля збогачення Канади, добре було би заохочувати прибульців з чужих країн продовжувати в Канаді їхне красне рукомисло, а не відмінювати його на мало розвинену штуку сеї нової країни".

Отакого признання заслужило собі українське рукомисло і в „Лісті Нагород" сьогорічної Канадійської Народної Вистави на стороні 12 читаємо:

КОМПЕТИЦІЯ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОК І ДІТИЙ.

Ся робота має бути зроблена в Канаді і виразно українською, відносно кольорів і взорів.

Нагородженими будуть 40 річий за оригінальність (своєрідність), 30 за добір краски і 30 за вдатність.

Кляса 341.

Розділ	1-ий	2-ий	2-ий
1. Ткане з вовни	3.50	2.50	1.50
2. Ткане з лену	3.50	2.50	1.50
3. Домашного тканя пояс	3.50	2.50	1.00
4. Домашного тканя килим	3.50	2.50	1.50
5. Вироби з пацьорків	2.50	1.50	1.00
6. Пара вишиваних ручників	2.00	1.00	50
7. Вишивана хустка	2.00	1.00	.50
8. Скатерка на стіл, або капа на ліжко	2.50	1.50	1.00

Компетиція для українських дітий понизше 14 літ віку:

9. Вишиваний фартушок	2.00	1.50	.75
10. Пара вишитих рушників	2.00	1.50	.75
11. Вишивана хустинка	1.50	1.00	.75
12. Невеличкі примірники різбярства	1.50	1.00	.75

Приймлення річий на виставу скінчиться 10-го серпня.

Українське жіноцтво і дівчата! — Ваш обовязок перед Україною і Канадою взяти і сього року участь на Канадійській Народній Виставі. Хай слава Вашого чудового вишивання та ткацтва прославить нашу задоптану ворогами націю. Хай ваші вишивання лишуться знаними дочкам вашим у сій прибраній нами вітчині. Беріться зараз до приготовання вашого рукомислу, щоб усі сто нагород призначених для вас були вами і здобуті.

Пишіть про спис нагород („Прайс Лист") на понизшу адресу (можна і по українськи):

Mr. J. G. Kent, Managing Director,
705 Lumsden Building,
Adelaide & Young St., Toronto, Ont.

Просимо всі українські часописи передрукувати.

(„Кан. Фармер").

НАЩО РОСЛИНІ КОРІНЬ?

Кожда тварь від того росте, що вона годується; коли їжа добра, — вона краще росте, коли-ж негожа, — вона марніє, перестає рости та й зовсім гине. Каміння не росте, бо не годується. Всяка-ж рослина росте, а з цього виходе, що й вона, так само, як тварь, теж годується. Але як же вони годуються, коли цього ніхто не бачив? Стоять вони собі нерухомо на однім місці і наче-б то того годування зовсім не знають. Отже ні: на це саме вони й мають свій корінь, котрий все риється під землею тай достарчає їм звідтіля потрібний покорм. Корінь кождої рослини поділяється звичайно на гилочки, спершу товсті, далі все тонші та тонші, а потім вже такі тоненькі, не мов ниточки або волосинки. Сими-то корневими ниточками рослина й годується і саме так: як шкурка їх дуже тоненька, то крізь неї й просисається вільно із землі в середину коріня і вода, і все те, що в ній розпущене, і проходе потім далі в стебло, гилки, листя та все инше. Такечки розтікається той покорм по всій рослині та й годує її. Справді, коли викопати яку зівьялу, зовсім похилу рослину і подержати в воді хоч тільки самі кінчики її коріня, вона хутко почне підійматись та оживати, бо крізь ті тонесенькі корінці зараз почне просисатись потрібна рослині вода, підійматися крізь вгору і тим живити рослину. Тепереньки зовсім не дивно, як то годується таке зілля, як-от ряска, латаття або які кушіри, корінь котрих завжди буває в воді: в воді: в сій воді вже розпущене все те, що потрібне їм, — от воно разом з водою просисається в середину рослини та й годує її. А як же годуються всі инші рослини, корінь котрих звичайно буває в землі? Хоч їхній покорм земля, але яка-б не була та земля, а на ній нічого не родитиме коли вона буде зовсім суха, коли її не поливати, або коли на неї ніколи не перепадатимуть дощі. Чомуж то так? Тому, що крізь корінь ніщо не пройде в середину рослини, поки воно не розпуститься попереду в воді, а розпуститься, — то зараз просссеться в рослину та й годує її. Тепер ми й знаємо, чому ніщо не росте у велику засуху, чого воно вьяне тоді, схиляється, жовкне та й зовсім схне, — того, що рослина голодує тоді та з того, як і тварь яка, гине; коли-ж земля буде вохка, тоді те, що потрібне рослині, розпуститься, просссеться в середину та й годувати ме її добре. А як же рослина виживає ті часи, коли довго нема; дощів, коли земля, здається, зовсім суха? Иноді, справді, земля так висхне, що починає все жовкнути та сохнути, але частійше рослина перетерплює сю засуху. Се тим так, що й без дощу земля в середині все-ж хоч трохи вохкенька, а коли так, то й потрібні рослині частки землі будуть в тій вохкости хоч трохи роспускатись, живитимуть її і вона перетріває до того часу, коли піде дощ та роспуститься в землі стільки покорму, скільки їй треба.

Шукаючи свого, корінь все далі та далі вривається та пускає гилочки, які теж ростуть та протягаються далі, щоб-то захопити більше землі на потребу рослини. От, через се корінь ніколи не буде зовсім вже маленький, хоч в иншої рослини він і здається таким; але насправжки се зовсім не так: як би викопати його та поластити всі віти його по одному напрямку, то вийшло-б дуже багато, иноді стільки, що й віри не можна поняти. Візьмемо, наприклад, хоч корінь пшениці, — здається, зовсім невеличкий, як там не прикладай ниточок його одну до одної, а все-ж наче-б то вийде укупі не більш одного або двох сажнів, але-щож виходе насправжки! Один працьовитий Німець викопав умисне корінь пшениці і почав виміряти не тільки всі товщі ниточки його, а й самі тонесенькі та потім, як поскладав докупи все те, що налічив, то вийшло трохи не ,півверстви, себ-то такий був би весь корінь її, коли-б попротягати всі ниточки його одну за одною.

Найкраще годується корінь своїми вершечками, кінчиками, бо шкурочка їх така тонесенька, що крізь неї просссеться все, що потрібне рослині, Справді, коли умисне викопати з землі яку рослину та обрізати на коріню їйтільки самі вершечки і потім знову посадити, то вже рослина тая певно загине, бо вона не матиме спромоги годуватися без тих вершечків. Лехко тепер зрозуміти, як то пильно треба доглядати цих вершечків як самого коріня, так і всіх його гилочок у той час, коли ми висаджуємо яку рослину на друге місце, наприклад, розсаду капусти або що инше. Тоді треба як-мога обережніш викопувати корінь, щоб як не знівечити молоденькі ниточки та вершечки його та треба теж дивитися, щоб вони й на сонці не засохли.

Оттак безперестанку працює корінь, риючись все далі, щоб знайти рослини тільки покорму, скільки їй потрібно. Тепер ми й бачимо, що правду люди кажуть, мовлячи: яке коріння, таке й зілля", бо добре коріння краще годує рослину, і коли воно буде гиллястіше, то й вся рослина буде огрядніша.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

В ОБОРОНІ ОСОБИСТОЇ СВОБОДИ.

На зїздіМерилендського Краєвого Товариства Адвокатів, що щойно покінчився в Атлентик Сити, Н. Дж., голова цього товариства, Силвен Г. Лочгеймер з Балтимор, критикував централізацію власти яко прояв шкідливий для держави.

Він говорив між иншим: Централізація власти убиває особисту ініціятиву і плекає невдоволеннє із закону. Правительственна контроля над особистим поведеннем одиниць переходить всякі границі. Власть правительства так поширилась, що незабаром найменьший почин чоловіка буде вповні залежати від згоди правительства.

„Ми однак маємо нагоду переконатись, що чимбільше обмежається особиста свобода, тимбільше поширяєсь непошановання; закона".